

Motion till riksdagen 2018/19:2426

av **Kristina Yngwe m.fl. (C)**

Miljö och grön tillväxt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka den gröna skatteväxlingen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja ett regelverk på europeisk och global nivå för att ekonomiska styrmedel effektivt ska kunna användas för resurseffektivitet, en giftfri vardag och minskad klimatpåverkan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöskadliga subventioner bör fasas ut och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att investeringar i miljö- och klimateffektiv teknik bör underlättas genom att förändra tillståndsprocesser och tillsyn för att bättre beakta de samlade miljöeffekterna, en riskbaserad prövning och en effektivare myndighetsutövning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara ledande i det globala och regionala klimat- och miljöarbetet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljö- och klimatpåverkan från transportsektorn ska minska genom ökad användning och produktion av biodrivmedel, utökad elektrifiering och mer effektiva transportlösningar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att systemet med reduktionsplikt för drivmedel är ambitiöst och långsiktigt och att kvoterna ligger i linje med målet om en fossiloberoende fordonsflotta och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att avskaffa parkerings- och trängselskatteavgifter som skattebefriad förmån och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att endast bilar som faller inom ramen för att få en bonus enligt grön-bilbonusförslaget kvalificeras som förmånsbilar och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla fordon som staten, landstingen, regionerna och kommunerna köper in eller leasar ska vara miljöbilar från 2020 och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa energideklaration på personbilar vid nybilsförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU ska verka för att biodrivmedel fortsatt ska kunna skattebefrias och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att verka för att reformera reseavdraget för större miljö- och klimatnytta och så att det blir lättare att kontrollera att avdrag görs korrekt och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa styrmedel som ökar incitamenten till klimat- och miljöeffektiva lastbilar och bussar och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur fordonsskatten för tunga fordon kan differentieras efter koldioxidutsläpp och transporteffektivitet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka incitamenten till omställning till en större andel förnybara drivmedel i arbetsmaskiner och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma en nationell plan för elektrifiering i transportsektorn och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska ge Svenska kraftnät i uppdrag att fullfölja planerna på en tredje elkabel till Gotland för att säkerställa öns elförsörjning och skapa förutsättningar för omställning till ett klimatsmart samhälle och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka takten i EU:s klimatarbete och i det internationella klimatarbetet för att nå Agenda 2030:s och Parisavtalets mål och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en bred översyn och uppdatering av miljömålssystemet som anpassar och förenar det med FN:s hållbarhetsmål och ett bredare arbete för hållbar utveckling och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha ett helt förnybart energisystem och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att bygga ut överföringskapacitet och smarta elnät och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av satsningar på småskalig och förnybar energiproduktion, ökad användarflexibilitet och energilagring och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till en mer flexibel elskatt som varierar beroende på efterfrågan och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka incitament och möjligheter för att producera solel och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för den som bor i lägenhet att vara andelsägare i en mikroproduktionsanläggning och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna, utveckla och stärka lönsamheten för vattenkraften och dess viktiga roll i ett helt förnybart energisystem och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattenförvaltningen bör utvecklas för att förena äganderätt och kulturmiljöhänsyn genom effektiva miljöåtgärder och skydd av värdefull natur och arter med rimliga kostnader för enskilda och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för åtgärder som leder till negativa utsläpp och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för laddning av elfordon via befintlig infrastruktur samt via nya marknadsmodeller och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett e-tal för antal laddstolpar som bör finnas i förhållande till antalet parkeringsplatser som byggs och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja klimatsmart teknik i industrin och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet för en giftfri vardag ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka det internationella kemikaliesamarbetet och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kontrollen av farliga ämnen i kläder och andra varor och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda miljöeffekter och resistensutveckling av silver som tillsatts i antibakteriellt syfte i konsumentprodukter och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut engångsartiklar i plast och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att innehållet av farliga ämnen i byggprodukter bör regleras och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa innehållsförteckning för textilier och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att regeringen driver frågan om att utforma EU-regelverk med krav på återvinningsbarhet och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål för insamling och återanvändning av textilier och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av producentansvar för fler produktgrupper och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öppna en större del av återvinningsmarknaden för företagande och konkurrens, samt om möjligheter till kommunalt inflytande och insamling inom ramen för ett fortsatt sammanhållet producentansvar, och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och förbättra konsumenträtt och reklamationsrätt och tillkännager detta för regeringen.

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på information om förväntad livslängd på varor och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det internationella och regionala samarbetet för rena hav och vatten bör utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och effektivisera det regionala samarbetet för att motverka övergödning av Östersjön genom införandet av en utsläppshandel och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt etappmål om återföring av fosfor och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med tillgången till dricksvatten ska förstärkas och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa arbetet med läkemedels miljöpåverkan och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta införandet av avancerad vattenreningsteknik, för att minska utsläppen av bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster i hav, sjöar och vattendrag, och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera regler för enskilda avlopp med större fokus på miljönytta och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för skarpare internationella regelverk för att minska användning och spridning av mikroplaster och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att naturvården bör stärkas genom att bygga på legitimitet från de som berörs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att naturvården bör utvecklas genom användning av flexibla metoder som ekologisk kompensation och frivilliga skyddsformer och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogsvårdslagstiftningen fortsatt ska bygga på jämbördiga mål om brukande och bevarande och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverk bör utformas för att möjliggöra fortsatt ökat och långsiktigt hållbart utnyttjande av skogsråvara för ökad klimatnytta och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa ett dynamiskt naturskydd där tidigare beslut kan utvärderas och vid behov omprövas eller förändras för att se att de även fortsättningsvis på ett effektivt sätt bidrar till att skydda värdefulla miljöer och ekosystem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka den lokala miljö- och klimatmakten genom att fler beslut om miljöregler och miljöavgifter ska kunna fattas lokalt och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverk ska utformas för att möjliggöra för kommuner som vill satsa på spjutspetsprojekt eller testa nya tekniker att göra det och tillkännager detta för regeringen.

61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styrmedel bör utformas för att främja effektiva mobilitetslösningar såsom bilpooler och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att gynna gröna investeringar och miljövänlig teknik genom att införa ett grönt avdrag och tillkännager detta för regeringen.

Sammanfattning

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Effekterna av klimatförändringarna drabbar hela mänskligheten med fler extrema väderhändelser och naturkatastrofer. Torka, översvämningar och hunger tvingar människor runt om i världen att fly från sina hem. Stora delar av Sverige har drabbats av svår torka och enorma skogsbränder som förstör ofattbara mänskliga och ekonomiska värden. Klimatet kan räddas. Det är inte för sent. Men det kräver en djärv och offensiv klimatpolitik. Klimatet räddas inte genom att stoppa tillväxten och blicka bakåt. Det är inte genom att förkasta allt det goda som människans uppfinningsrikedom och tillväxten har gett oss som vi minskar utsläppen. Tvärt om är det just genom den mänskliga uppfinningsrikedomen och en grön tillväxt som vi klarar klimatomställningen. Vår teknik och smarta lösningar kan bidra till jobb och tillväxt här, samtidigt som det ger minskade utsläpp i omvärlden. Vi kan inte ensamma lösa de globala miljöhoten. Men Sverige kan och ska vara pådrivande i det internationella miljöarbetet. Vi ska bidra till globala klimatavtal. Vi ska arbeta för att EU:s klimatpolitik blir mer ambitiös. Och vi ska samarbeta med våra grannländer för att förbättra havsmiljön. Då krävs tydliga styrmedel istället för tomma planer. Det som släpper ut och smutsar ner ska beskattas och fasa ut. Det förnybara och gröna måste gynnas. Så kan vi skapa en hållbar grön tillväxt som förenar ekonomisk utveckling och minskad miljöpåverkan. Så kan Sverige gå före, visa vägen och bli ett klimatföredöme för resten av världen.

En bättre miljö går hand i hand med ekonomisk utveckling och tillväxt. Med gröna jobb och företag skapas lösningar och resurser för att satsa på miljöåtgärder. Då krävs en miljöpolitik där globalt miljöansvar kombineras med lokalt miljöarbete. Det krävs också en närodlad miljöpolitik som tar hänsyn till att förutsättningarna ser olika ut i olika delar av landet och som ger människor, företag och kommuner redskapen att bidra till ett mer hållbart Sverige. Hållbarhetsarbetet kräver politiskt ledarskap, men vi alla bär också på ett eget ansvar där våra beteenden och val kan göra skillnad. I Centerpartiets gröna och liberala politik litar vi på människors förmåga att ta eget ansvar för sina val. Vi vill att kostnader för miljöpåverkan blir högre och tydligare och att det blir lätt att göra rätt i vardagen.

Miljöansvar och grön tillväxt

Sverige har unika möjligheter att vara både ledare och vinnare i den globala omställningen. Med naturresurser som skog och åkermark kan en ekonomi med bas i det förnybara ge Sverige fortsatt tillväxt och utveckling. Sverige har många både små och stora företag som ligger i framkant när det gäller att utveckla ny miljöteknik och hitta

nya affärsmodeller i den cirkulära ekonomin. Men för att Sverige ska kunna ta tillvara på den potential som finns krävs en generell politik som främjar innovation och företagande.

På samma sätt som företagande och innovation kommer ur enskildas egna drivkrafter varken kan eller behöver politiken lagstifta fram engagemang för hållbarhet och miljö. Politiken ska vara möjliggörande, underlätta idéer, innovation och investeringar och röja hinder för den omställning som redan pågår. Regler och skatter ska därför utformas så att det är lönsamt att vara miljö- och klimatsmart och utveckla varor och tjänster som minskar miljöpåverkan och resursförbrukning.

Politik för grön tillväxt och gröna jobb

Tack vare den ansvarsfulla politik som fördes med Centerpartiet i alliansregeringen har Sveriges ekonomi stått sig stark i den globala konkurrensen. Sverige har legat långt fram i omställningen till klimatsmart och förnybart. Under åren 2006–2014 minskade utsläppen med nästan 20 procent samtidigt som BNP ökade. Den trenden har tyvärr brutits och SCB:s preliminära statistik visar att under 2017 ökade istället utsläppen. För att Sverige ska fortsätta att vara en stark kraft i den hållbara omställningen krävs ett nytt ledarskap för miljö och klimat med en politik som med effektiva verktyg förenar ekonomisk tillväxt med minskade utsläpp och mindre miljöpåverkan.

Förstärk den gröna skatteväxlingen

För Centerpartiet är grön skatteväxling en central del av både miljöpolitiken och den ekonomiska politiken. Högre skatter på miljöpåverkan matchas med skattesänkningar på jobb, anställningar och investeringar. Det ger bättre förutsättningar för svenska företag att bidra till svensk ekonomi och sysselsättning, samtidigt som utsläpp och miljöpåverkan minskar när förorenaren får betala utsläppskostnaden. Genom att växla miljöskatter med sänkt skatt på arbete sjunker också de i Sverige höga kostnaderna för att anställa och arbeta. På så sätt stärks svenska företags konkurrenskraft samtidigt som vi rustar svensk ekonomi för den globala gröna omställningen. Att Sverige och svenska företag går före och ligger längst fram i omställningen till en förnybar och klimatsmart ekonomi är att långsiktig stärka vår konkurrenskraft och förutsättningarna för fler jobb. Att minska och på sikt helt fasa ut miljöskadliga subventioner, till exempel av fossila bränslen och material, är ett annat sätt att låta den som förorenar stå för hela kostnaden.

Sverige har en förhållandevis låg andel miljöskatter. Det finns utrymme att höja miljöskatterna på utsläpp och resursförbrukning. Centerpartiet har tidigare föreslagit skatt på giftiga kemikalier, skatt på avfallsförbränning och minskat undantag från beskattning av fossilgas och fossila bränslen i industrin och kommer fortsätta föreslå effektiva skattehöjningar på det som påverkar miljön negativt. Syftet med den gröna skatteväxlingen är omställning. För att nya lösningar och teknik ska kunna etableras behöver de miljöeffektiva teknikerna och företagen ges möjlighet att konkurrera med det gamla och redan etablerade. Skatteväxlingen innebär att verksamheter som påverkar miljön kommer att få högre kostnader och de som inte ställer om kommer få tuffare att konkurrera. Skatternas utformning och nivå ska styra så att miljöbättre alternativ främjas och vara miljöstyrande, men inte onödigt administrativt tunga. Breda generella styrmedel är mer effektiva än projektbaserade stöd, även om riktade satsningar kan

behövas för att stödja omställning i vissa sektorer eller verksamheter. För att bibehålla sin miljöstyrande effekt bör miljöskatterna succesivt höjas. Sådana höjningar bör ske för att driva en omställning, inte i syfte att stärka statskassan på medborgarnas bekostnad. Åtgärder i Sverige ska inte leda till export av miljöpåverkan. Vi har ett ansvar även för miljöpåverkan som uppstår utanför Sveriges gränser och om svensk produktion läggs ner eller flyttar leder det till att vi istället tvingas importera mat, material och varor som kan ha producerats med högre miljöpåverkan i en annan del av världen.

Gör det billigare och enklare att investera hållbart

Det finns en stor potential att minska utsläppen i fastighetssektorn. Kostnadseffektiva insatser för energieffektivisering, isolering och ventilation kan ge stor klimatnytta. Skatter påverkar hur människor och företag betar sig. Därför vill vi göra det mer lönsamt med gröna investeringar och miljövänlig teknik genom att införa ett grönt avdrag, som fungerar som ett dubbelt ROT-avdrag för klimatsmarta investeringar i hemmet.

Miljöpåverkande verksamheter måste leva upp till högt ställda krav och regler, processer och tillstånd måste utformas med en helhetssyn på verksamhetens miljöpåverkan, både positiv och negativ. Effektiva och rimliga system är en konkurrensfördel i en globaliserad ekonomi. Centerpartiet anser därför att det behövs reformer för att förbättra hantering och prövning av miljöpåverkande verksamheter. I grunden bör systemet utformas så att resurser läggs på rätt saker, och att processens omfattning baseras på verksamhetens risk och miljöpåverkan. Krav ska ställas flexibelt och smart så att en begränsad miljöpåverkan inte blir ett hinder för investeringar med stor betydelse för jobb. För verksamhet med mindre risk, som investeringar i ny reningsteknik, en tillfällig produktionsökning eller olika former av test- eller provverksamhet, ska processen vara enklare och snabbare genom ett så kallat grönt spår. Definitionerna av vad som klassas som olika kategorier av miljöfarlig verksamhet bör ses över. Den som redan har och sköter sitt tillstånd bör också kunna ges en enklare hantering. En mindre förändring ska inte leda till att hela verksamhetens tillstånd behöver omprövas. Idag varierar handläggningstiden mellan olika myndigheter stort även för likartade ärenden. Bättre stöd, samordning och effektiva arbetsmetoder behöver utvecklas och resurser prioriteras. Myndigheterna ska i större grad än idag stödja och ge råd innan en formell prövning inleds så att det blir lättare att göra rätt från början. Myndigheterna bör också bättre och tidigare i processen precisera samordna sina krav och möjligheten för myndigheter att överklaga varandras beslut ska begränsas.

Ledarskap för klimatet

Klimatavtalet som träffades i Paris 2015 syftar till att begränsa temperaturhöjningarna till max två grader och helst 1,5 grader. Läget är dock allvarligt. Under 2016–2018 noterades rekordtemperaturer och Sverige, liksom många andra delar av världen, drabbades under 2018 av en lång torka med allvarliga konsekvenser för jordbruk, skogsbränder och människors hälsa. Även i andra delar av världen uppstår stora problem i klimatförändringarnas spår. Svältkatastrofer till följd av långdragen torka, människor som tvingas lämna sina hem på grund av havsnivåhöjningar, extrema

nederbördsmängder som får kostsamma konsekvenser i stadsmiljö. För att nå de mål sju partier enades om i Miljömålsberedningens klimatbetänkande krävs ett nytt ledarskap i klimatpolitiken och politik som främjar förnybar energi, minskar utsläppen från transporterna och åter gör Sverige till en ledande kraft i EU och det globala klimatarbetet.

Ett helt förnybart energisystem

Centerpartiet står bakom energiöverenskommelsen som slöts 2016. Den skapar ett långsiktigt mål om utbyggnad av förnybar el. Överenskommelsen förlänger elcertifikatssystemet, värnar både småskalig och storskalig vattenkraft och skapar stabila marknadsförutsättningar för såväl elproduktionsbolag som mikroproducenter, pekar ut mål och viktiga reformer för ett mer flexibelt elsystem. Energiöverenskommelsen ger de långsiktiga förutsättningar som krävs mer för att nå ett helt förnybart energisystem.

Vattenkraft

Vattenkraften spelar en central roll för att Sverige ska uppnå målet om 100 procent förnybar elproduktion till år 2040. Genom den nya lagstiftningen om vattenkraft har skapat enklare regler och rimliga krav som förenar miljöåtgärder med långsiktig lönsamhet för vattenkraften, ökad produktion av förnybar el och fortsatt skydd för utveckling av infrastruktur, bostadsbyggande och gröna näringar. Det är viktigt att den nya lagstiftningen får genomslag i myndigheters och domstolars arbete och prövningar. Därför bör myndigheterna med utgångspunkt i principerna för den nya lagstiftningen se över alla relevanta regelverk och föreskrifter bland annat kring KMV-klassning, så att regelkrånglet minskar, miljöprövningarna blir mindre kostsamma och möjligheten att utveckla den förnybara elproduktionen får fullt genomslag

Den nya lagstiftningen och den fond som branschen inrättat för att underlätta arbetet med att ge vattenkraften moderna miljötillstånd är ett viktigt steg framåt för en mer ändamålsenlig vattenförvaltning. Det återstår dock andra delar av vattenförvaltningen, bland annat vad gäller markavvattning och dammar som anlagts med andra syften än kraftproduktion. Arbetet med att reformera vattenlagstiftningen och vattenförvaltning behöver fortsätta och de principer som varit vägledande för de nya reglerna för vattenkraften, om minskat regelkrångel, respekt för äganderätt och effektiva miljöåtgärder med rimliga kostnader, bör få genomslag i vattenförvaltningen i sin helhet.

Investera i elnäten och i ny teknik

Ny teknik med batterier och digitalisering ger nya förutsättningar och lösningar för effektivisering, energilagring, flexibel användning och smarta elnät. Vi kan skapa exportmöjligheter för teknik, kunnande och förnybar energi, samtidigt som vi tryggar vår och våra grannländers elförsörjning. Detta kommer kräva nätinvesteringar och utbyggd överföringskapacitet som ger större möjlighet att exportera el till våra grannländer. Att EU:s energimarknader integreras och effektiviseras skapar stora möjligheter. Export av förnybar el gör stor klimatnytta när den ersätter fossil produktion

i andra länder. Med ökad överföringskapacitet har Sverige och hela Norden därför stor potential att bli Europas gröna batteri.

Med en ökad andel väderberoende kraftproduktion ökar också behovet av mer flexibel elanvändning och med större användarflexibilitet för att sänka effektuttaget under vissa perioder. Då är det viktigt att det ska löna sig att planera sin elanvändning. Genom en mer flexibel elskatt som varierar beroende på efterfrågan kan belastningen minskas när trycket är som hårdast och skapa nya affärsmöjligheter för lagring när efterfrågan är låg. Smarta, och uppkopplade, apparater och smarta elnät ytterligare kan också öka användarflexibiliteten och avlasta elnätet. Mer närproducerad el ökar också flexibiliteten, gör systemet mindre sårbart och kan ge sänkta kostnader inte minst på landsbygden. För att öka den närproducerade elproduktionen vill Centerpartiet slopa skatten för egenanvändning av solel samt att du ska ha möjlighet till skatteavdrag om du är bosatt i en lägenhet men andelsägare i en mikroproduktionsanläggning, något som idag inte är möjligt. Vi anser också att det krävs åtgärder för att förbättra förutsättningarna för mikroproduktion av förnybar el.

En tredje kabel till Gotland

Gotland har sedan lång tid varit beroende av kablar från fastlandet för sin elförsörjning samtidigt har Gotland under de senaste åren upplevt en allt osäkrare elförsörjning, med allt flera totalavbrott. Detta är hämmande för öns utveckling, både för pågående verksamheter, utökning av befintliga verksamheter och för nya etableringar. Behovet av en stabil elförsörjning är väldigt påtagligt hos alla, det är en grundförutsättning för alla landsändar och inte minst en förutsättning för att den tunga industri som finns på Gotland ska kunna ställa om och bli klimatneutrala.

Gotland var lovade en tredje elkabel sedan Svenska kraftnät tog ett inriktningsbeslut 2009 om att genomföra 1 000 MW överföringskapacitet till ön. Därmed skulle det sista länet kunna anslutas till stamnätet. Under 2017 avbröts dock detta arbete när Svenska kraftnät meddelade att projektet med Gotlandskabeln avslutades. Gotland har goda naturliga förutsättningar för vindkraft och solkraft. Sedan lång tid är det stopp med utökad anslutning av storskalig förnyelsebar energiproduktion eftersom de befintliga kablarna är fulla.

Flera planerade investeringar i sol- och vindkraft riskerar att utebli. Parallellt med detta beslut har regeringen gett Energimyndigheten i uppdrag att utreda hur Gotland skulle kunna bli självförsörjande på el. Detta uppdrag rimmar illa med Svenska kraftnäts beslut. För att möjliggöra en ökad utbyggnad i förnybar kraftproduktion på Gotland anser Centerpartiet att regeringen ska ge Svenska kraftnät i uppdrag att fortsätta byggandet av en tredje elnätskabel till Gotland.

Jaga utsläppen – inte transportererna

Att människor kan resa och att företag kan transportera varor är centralt i dagens samhälle och ekonomi. Behovet av effektiv logistik och snabba transporter kommer fortsätta öka när digitalisering och e-handel växer. Att kunna transportera sig snabbt mellan olika delar av landet gör att arbetsmarknadsregionerna växer och jobb och företagande kan växa i hela landet. Samtidigt står transportsektorn för en tredjedel av de totala utsläppen av växthusgaserna. Inte minst i stadstrafiken är utsläppen av partiklar

och andra ämnen en stor källa till luftföroreningar. Det sker en snabb teknikutveckling med effektivisering, elektrifiering och nya förnybara drivmedel. Det skapar stora möjligheter till mer hållbar transportmodeller och transportsystem där utsläppen och miljöpåverkan från transporterna minskar – men inte mobiliteten.

Digitalisering och automatisering skapar helt nya möjligheter med autonoma fordon och delningstjänster. För att minska miljöpåverkan men behålla mobilitet måste transporterna bli effektivare, vi behöver mer forskning och introduktion av ny teknik på marknaden. För att bryta beroendet av fossila bränslen och minska klimatutsläppen krävs många olika lösningar och tekniker med mer energieffektiva fordon, en ökad biodrivmedelsanvändning, fordon med nollutsläpp som drivs med grön el eller vätgas men också nya lösningar med bilpooler och smarta digitala mobilitets- och delningstjänster.

Centerpartiet har sedan länge förespråkat ett system med reduktionsplikt som tvingar de som säljer drivmedel att årligen minska utsläppen med en viss procentsats genom inblandning av biodrivmedel. Det är positivt att en sådan reduktionsplikt nu införts, men det är viktigt att den är tillräckligt ambitiös, förutsägbar och att kvoterna sätts så de ligger i linje med målet om att utsläppen från transportsektorn ska minska med 70 % till 2030. Att öka användningen och produktionen av förnybara drivmedel som ersätter fossila bränslen i både personbilar, tunga transporter, flyg, sjöfart och arbetsmaskiner är oerhört angeläget.

Grön bilbonus

Det ska löna sig att välja en miljöbil. Centerpartiet vill därför införa en grön bilbonus som ger upp till 100 000 kronor till den som köper den mest klimateffektiva bilen. Bilbonusen bekostas genom avgiftsnivåer på de nya bilar som släpper ut mest. Miljöstyrningen måste öka även för förmånsbilar. Centerpartiet anser därför att parkering och trängselavgifter bör avskaffas som skattebefriad förmån. På sikt bör endast bilar som faller inom ramen för att få en bonus enligt grön bilbonus-förslaget kvalificeras som förmånsbilar. Vi anser även att alla fordon som staten, landstingen, regionerna och kommunerna köper in eller leasar ska vara miljöbilar från 2020. Det är också oerhört angeläget att en ny nationell definition av miljöbil kommer på plats.

Vi vill också synliggöra alla olika typer av bränslets hållbarhetsegenskaper och att EU ställer rättvisande livscykelkrav på både fossila och förnybara bränslen samt att bränslet ursprungsmärks vid pumpen. Vi vill också införa energideklaration på personbilar vid nybilsförsäljning. Sammantaget bidrar det till fler medvetna val vid bensinstationen eller hos bilförsäljaren.

Det ska också löna sig att välja cykel eller kollektivtrafik för resor till och från arbetet. Därför föreslår vi ett förändrat reseavdrag. Det ska i högre utsträckning ta hänsyn till miljö- och klimatmålen och underlättar för människor i glesbygd som är beroende av bil och saknar tillgång till kollektivtrafik. Ett nytt reseavdrag ska också utformas så det blir lättare att kontrollera att avdrag görs korrekt och minskar risken för fusk.

Tunga transporter

För de tunga transporterna är reduktionsplikten en viktig del i arbetet att öka användningen av biodrivmedel. Ytterligare ett sätt att minska utsläppen från den tunga trafiken är att lastbilarna tankas med rena biodrivmedel. Fortsatt skattebefrielse på rena biodrivmedel är i nuläget avgörande för att dessa ska kunna konkurrera med fossila drivmedel. För den tunga trafiken som agerar i hård internationell konkurrens vill vi införa en möjlighet till bonusåterbäring för dem som kan visa att hälften av drivmedelsanvändningen under året varit förnybar. Förutom en ökad användning av biodrivmedel i de lastbilar som redan rullar på våra vägar vill vi också införa styrmedel som ökar incitamenten vid inköp av nya lastbilar. Därför föreslår vi förändringar i fordonsskatten för tunga fordon som i likhet med fordonsskatten på personbilar differentieras efter koldioxidutsläpp och transporteffektivitet. Centerpartiet vill dessutom införa en ökad avdragsrätt för inköp av de lastbilar som är mest klimateffektiva.

Omställningen i de gröna näringarna

För att nå uppsatta klimatmål kommer kraftigt minskade utsläpp vara den viktigaste åtgärden. Upptaget av koldioxid i skog och mark kommer också vara en viktig del i målpuppfyllelsen, samtidigt som råvaror från den aktivt brukade skogen och jordbruket i större utsträckning måste ersätta produkter med fossilt ursprung. Även inom lantbruket och skogsbruket är det viktigt att öka andelen förnybar energi i arbetsmaskinerna. Centerpartiet vill se ett fossilfritt jordbruk och skogsbruk. Det pågår redan en omställning, men de gröna näringarna behöver ha rätt ekonomiska förutsättningar för att bli fossilfria. Även i lantbruket ska det löna sig att tanka fossilfritt – vilket inte är fallet idag när fossil diesel i och med skatteåterbäringen ofta är billigare än de förnybara drivmedlen. Vi vill därför införa en omställningspremie för dem som tankar förnybart i sina arbetsmaskiner.

Elektrifiering och laddinfrastruktur

För att nå målet om fossilfria transporter behöver många olika tekniker användas. Utöver ökad andel biodrivmedel är elektrifiering viktig. Teknikutvecklingen, inte minst av batterier går fort. Den utveckling vi ser på personbilssidan sprider sig även till sjöfarten och till den tunga trafiken. Centerpartiet vill därför se en nationell plan för elektrifiering av transportsektorn, som inkluderar satsningar på alternativa drivmedelsstationer i hela landet, förenklade byggregler för laddstolpar vid nya parkeringar och bostadshus, satsningar på forskning och demonstration av elvägar och elektrifiering av godstrafik och busstrafik. Samhällsplaneringen måste inriktas på smarta och transportsnåla alternativ för såväl personresor som godstransporter. Ett konkret exempel är den elektrifierade demonstrationssträckan för tunga transporter i Gävle som uppvisat goda resultat. Trafikverket bör i samarbete med näringsliv och berörda regioner identifiera och investera i områden för demonstrationsförsök kan inledas.

För att öka elektrifieringen i transportsektorn är en utbyggd infrastruktur för laddning oerhört avgörande. Därför vill vi tillåta laddning av elfordon via gatubelysningen. Elen är redan framdragen och stolparna finns redan i gatumiljön. Det är smart, enkelt och billigt jämfört med att dra fram el till helt nya laddstolpar. Det går att ladda elfordon via lyktstolpar, men det är inte tillåtet. Stolparna får enligt en förordning bara användas för

belysning. Centerpartiet vill därför ändra denna förordning, så att lyktstolparna kan användas även för att ladda elfordon. För att ytterligare förbättra infrastrukturen för laddning vill vi även införa ett e-tal som anger hur många laddplatser som bör finnas vid anläggning av en ny parkeringsplats. Vi vill även se nya marknadsmodeller växa fram som ökar möjligheten att ladda sin bil på olika platser vid olika laddpunkter och med olika operatörer.

Satsningar på minusutsläpp

Det finns fler åtgärder för att minska mängden koldioxid i atmosfären. Vi måste minska våra utsläpp av koldioxid, men vi måste även stärka arbetet med kolsänkor och ny teknik som tar bort koldioxid från atmosfären. Centerpartiet vill se en omfattande satsning på minusutsläpp. Genom ny grön teknik lagras koldioxid som kommer från bioenergi och därför redan är en del av kretsloppet. På det sättet kan vi inte bara minska utsläppen – utan till och med ta bort dem från atmosfären och skapa ”minusutsläpp”. Centerpartiet vill skapa goda förutsättningar för att installera denna typ av teknik och på så sätt minska utsläppen i atmosfären.

Ledarskap i EU och internationellt

Miljöproblemen känner inga nationsgränser och effektiva svar på de utmaningar vi står inför behöver vara internationella. Det krävs ett starkt globalt klimatarbete och när andra länder vacklar behöver Sveriges och EU:s röst vara tydlig. Genom att i praktiken visa att ekonomisk tillväxt och minskad miljöpåverkan går att förena och skapar jobb, kan Sverige visa ledarskap internationellt. Samtidigt kan Sverige inte ensamt möta miljö- och hållbarhetsutmaningarna. Eftersom Sveriges utsläpp är små i ett globalt perspektiv är det viktigt att vara pådrivande regionalt, i EU och internationellt för att minska de globala utsläppen. För att nå målen i Parisavtalet krävs snabbare minskning av utsläppen än vad vi ser idag och mer kraftfulla åtgärder. Det är centralt att utsläpp av klimatgaser prissätts effektivt och de positiva erfarenheterna från koldioxidskatter, utsläppshandel och minskade fossilsubventioner behöver spridas och utvecklas internationellt.

Inte minst måste Sverige ligga på för att se till att EU uppfyller sina åtaganden i Parisavtalet och är drivande för att EU uppdaterar sina klimatmål, och klimatarbete i linje med Parisavtalet och EU:s långsiktiga mål om minskade växthusgasutsläpp med upptill 95 % till 2050, och att alla delar av EU:s regler bidrar till klimatmålen. Lite mer än hälften av EU:s utsläpp i dag faller utanför utsläppshandeln till exempel transporter, byggnader och jordbruk. Medlemsstaterna har bindande mål för att minska utsläppen i dessa sektorer. Därför är det viktigt att medlemsstaterna kan använda effektiva ekonomiska styrmedel för att nå dessa mål och att EU:s klimatambitioner inte motarbetas av stelbenta statsstödsregler eller skatteregler. Nuvarande regelverk behöver ses över så att EU:s åtaganden i Parisavtalet ska kunna nås. Sveriges klimatskatter har historiskt utgått principiellt från att koldioxidskatt endast belastar energi från fossil kol och inte åläggs förnybara bränslen. Detta är en princip som är grundläggande för Centerpartiet och vi anser att det är viktigt att EU inte begränsar vår möjlighet att tillämpa detta verktyg. Centerpartiet anser att politiken inte bör värdera olika råvaror och dess lämplighet för biodrivmedelsproduktion utan istället låta teknikneutralitet och

klimateffektivitet vara centralt när styrmedel utformas. Ett annat EU-verktyg är ett beräkningssystem för att beräkna utsläpp och upptag från olika marktyper, däribland skogsbruksmark. Utformningen av dessa regelverk spelar stor roll för vilka möjligheter EU kommer ha för att kunna använda biomassa för att byta ut fossilt material i produkter och energiproduktionen. Centerpartiet menar att Sverige måste stå upp för ett trovärdigt system med begränsade flexibiliteter och ett regelverk som stimulerar ersättning av fossilt material till biobaserat material och ett växande hållbart skogsbruk.

Globalt arbetar alla länder sedan 2015 utifrån FN:s 17 hållbarhetsmål. Denna Agenda 2030 sätter en ram för både det internationella och nationella hållbarhetsarbetet och samlar olika aspekter av hållbarhetsarbetet med ekonomisk utveckling, minskad miljöpåverkan, tillsammans med jämställdhet, bättre hälsa och minskad fattigdom. I Sverige har vi sedan 20 år haft ett system med nationella miljömål. Det har fyllt en viktig roll i att samla och strukturera miljöarbetet i Sverige. Men miljömålssystemet tar sikte på år 2020 och det finns behov av att bestämma hur det svenska hållbarhetsarbetet ska stärkas och utvecklas efter 2020. Centerpartiet vill därför att det görs en bred översyn och uppdatering av miljömålssystemet, som också anpassar och förenar dem med FN:s hållbarhetsmål och ett bredare arbete för hållbar utveckling. Med nya hållbarhetsmål kan vi, utan att sänka ambitionsnivån, arbeta för att förstärka och effektivisera miljöarbetet och samtidigt integrera det med hållbarhetsarbetet både nationellt och internationellt. Med de nya målen kan systemet och uppföljningen effektiviseras så att resurser läggs på att nå resultat för miljö och hållbarhet snarare än rapportering och byråkrati. För att vara långsiktiga bör de nya målen och system för uppföljning tas fram och beslutas med brett stöd i riksdagen.

En giftfri vardag

Som konsument ska man kunna vara säker på att varor och livsmedel i ens omgivning inte innehåller skadliga ämnen. En utveckling mot ett giftfritt kretsloppssamhälle ser vi som en förutsättning för att minska miljöpåverkan och nå klimatmålen, samtidigt som vi kan skapa jobbtilfällen och främja tillväxt. Sverige har stor potential att skapa innovativa förnybara material och produkter som kräver mindre energi- och materialåtgång bland annat genom att nyttja möjligheterna som finns i skogsråvaran. Sverige ligger också i framkant när det gäller att skydda barn och vuxna mot skadliga kemikalier och vi återvinner betydligt mer än i övriga Europa. Men det är fortfarande en stor utmaning att nå en ekonomi med cirkulära och giftfria kretslopp. Inom transporter, mat och byggnader förekommer störst slöseri med resurser men konsumtionen överlag kan styras mot lägre miljöpåverkan.

Hållbar konsumtion och stärkt konsumentskydd

Den cirkulära och biobaserade ekonomin växer framför allt genom innovation och investeringar i företag som möter kunders ökade krav på hållbarhet. Politiken spelar en viktig roll i att sätta villkoren för detta för som konsument är det nästan omöjligt att ta reda på allt kring vad en vara innehåller eller hur den tillverkats. Därför måste krav ställas på produkters livslängd, energianvändning och återvinningsbarhet, så kallade ekodesignkrav, som innebär att producenten ska ta hänsyn till produktens totala miljöpåverkan redan i designstadiet. På så sätt kan hållbar konsumtion göras lättare, ge förbättrat resursutnyttjande och en minskad användning av skadliga kemikalier till

exempel genom att en produkt enkelt kan lagas och inte behöver slängas bara för att en komponent går sönder. Att produkter och förpackningar utformas så att de kan bli återvunna råvaror när de tjänat ut är centralt för att den cirkulära ekonomin ska växa. Producentansvaret skapar ekonomiska drivkrafter för att göra produkter lätta att återvinna. Genom att stärka det befintliga producentansvaret, och att fler produktgrupper såsom textilier, möbler och byggmaterial omfattas, kan företag få tillbaka sina produkter och material från i slutet av livscykeln och på så sätt sluta kretsloppet. Genom att öppna fler delar av återvinningsmarknaden för företagande och konkurrens kan både teknik- och tjänsteinnovation öka. Det finns också behov av att inom ramen för ett fortsatt sammanhållet producentansvar stärka möjligheterna för kommuner att kunna påverka hur insamlingen av producentansvarsmaterial görs och att den kan samordnas med de avfallsfraktioner som kommunen har ansvar för. Om en kommun eller fastighetsägare tar ett utökad ansvar ska de också få en rimlig ersättning förutsatt att de levererar insamlat material på ett sätt att det går att återvinna effektivt.

EU:s ekodesigndirektiv syftar till att minska miljöpåverkan genom hela produktkedjan från vagga till vagga i enlighet med idén om att främja en cirkulär ekonomi. Genom att utöka detta tänk till fler produktgrupper och ställa motsvarande krav på cirkularitet och återvinningsbarhet kan man genom designfasen och produktionsprocessen i sin tur påverka inköp, resursanvändning och återanvändning och återvinning under produktens hela livslängd och på så sätt skapa en produkt som är mer hållbar.

Det är också viktigt att produkters livslängd förlängs. Ju längre en produkt håller, desto bättre för miljön. Många nya företag och tjänster utvecklas för reparation, hyra, och begagnat och att erbjuda cirkulära tjänster. Det innebär att det kan skapas både nya jobb och att det blir lönsamt att förlänga produkters livslängd. Det har blivit allt vanligare att kläder och andra varor inte är gjorda för att hålla länge. Det gör det svårare för den som faktiskt vill använda sina plagg länge att göra det. Vi vill göra det möjligt att ställa krav på hållbarhet på olika varor, och därför ställa krav på att varor förses med information om förväntad livslängd. Centerpartiets förslag om att införa ingångsföretag skulle ge goda förutsättningar för nya företag i den cirkulära ekonomin. Genom att stärka konsumentskyddet kan vi skapa incitament för företag att producera varor som håller längre och som konsumenterna kan använda längre. Ju längre en vara håller, desto bättre för miljön. Vi vill därför utöka den lagstadgade konsumenträtten för produkter så att företag ska bevisa ursprungliga fel i upp till ett år, istället för dagens sex månader. För att stödja återanvändning och vidareförsäljning av produkter som den enskilda inte längre behöver vill vi också att reklamationsrätten följer varan istället för att stanna vid den ursprungliga köparen.

Mindre giftiga kemikalier i vår vardag

Kemikalier är nödvändiga och viktiga i vår vardag. Men vissa ämnen kan utgöra ett hot mot hälsan, inte minst hos barn. När det gäller produkter vi dagligen kommer i nära kontakt med som livsmedel, vatten och kosmetika behöver försiktighetsprincipen tillämpas. Det finns flera olika utmaningar att hantera när det gäller lagstiftning kring exponering för och användning av kemikalier. En stor del av kemikalielagstiftningen styrs av EU:s kemikalielagstiftning, Reach. Arbetet med att reglera ämnen i denna behöver gå fortare och Sverige ska vara pådrivande i att öka skyddet. Bland annat bör det vara möjligt att gruppera kemikalierna utifrån användningsområde, inneboende

egenskaper eller kemisk struktur. Högluorerade ämnen, pfas, är en grupp ämnen med liknande egenskaper som har långlivade skadliga effekter för naturen och misstänks vara cancerframkallande och hormonstörande för människor. De används som textil- och läderimpregnering men finns även i rengöringsmedel, papper, livsmedelsförpackningar och vissa brandskum. I de brandskum som bland annat försvaret använder är det svårt att helt fasa ut pfas, men användningen kan begränsas och regler införs för kontroll av användning och uppsamling. I konsumentprodukter ska däremot försiktighetsprincipen kunna tillämpas och pfas fasas ut. Silver är ett ämne med antibakteriella egenskaper som används i textilier, disktrasor och på skärbrädor, toasitsar och diskbänkar för att förhindra dålig lukt och bakterietillväxt. Dessa ämnen dödar inte bara bakterier utan kan även skadliga för människor och andra organismer i natur och vatten liksom kan bidra till resistensutveckling mot antibiotika. Samtidigt har det visats att upp till 98 procent av det tillsatta silvret har tvättats bort ur ett klädesplagg efter tio tvättar och den antibakteriella effekten är borta ur två av tre plagg. Det har också visats att det ger bättre effekt att torka en diskbänk med rengöringsmedel och vatten än att ha en antibakteriellt behandlad bänkskiva. Utifrån försiktighetsprincipen kan det finnas ett behov att fasa ut tillsatt, i antibakteriellt syfte, silver ur konsumentprodukter. Miljöeffekterna av tillsatt silver i antibakteriellt syfte bör kartläggas och risken för resistensutveckling utredas.

En annan utmaning i Reach är att många kemikalier inte omfattas eftersom de inte kommer ut på marknaden som ämnen, utan som en del av en vara. Varor tillverkas och transporteras idag över hela världen och hanteringen av dessa ämnen är en global angelägenhet. Om varorna importeras från länder utanför EU gäller inte heller EU:s kemikalielagstiftning. På så sätt går många potentiellt skadliga ämnen under radarn. Det är ofta långt från fabriken där något tillverkas till slutkonsumenten. Information om vilka kemiska ämnen som använts vid produktionen är ofta mycket svårtillgänglig, men framväxten av den cirkulära ekonomin kräver ökad information om vilka ämnen som finns i varor och som använts i tillverkningen. För att höja ambitionsnivån i det internationella kemikaliarbetet vill Centerpartiet göra en särskild satsning på det internationella kemikaliarbetet, i synnerhet arbetet med ökad information om farliga ämnen i leverantörskedjor samt det bilaterala samarbetet med strategiska länder som Sverige har en stor varuimport från, i syfte att minska förekomsten av farliga ämnen i importerade varor.

För att skydda konsumenter bör ett skärpt internationellt kemikaliarbete prioriteras. Som konsument är man mindre säker när man köper via e-handel. Om företaget som man köper från finns utanför EU, har europeiska myndigheter mycket små möjligheter att påverka dem. Det skapar en osäkerhet för konsumenten inte minst när det gäller förekomst av farliga ämnen. För att särskilt komma åt farliga ämnen i varor som köps via e-handel vill Centerpartiet att Kemikalieinspektionen ges i uppdrag att skärpa kontrollen av sådana varor. För att stärka kontrollen av importerade varor i syfte att begränsa förekomsten av annars förbjudna ämnen vill vi även att Kemikalieinspektionen, tullen samt polisen sammantaget ges i uppdrag att samverka för ökad kontroll.

Det behöver också kompletteras av ett stärkt arbete med tillsyn särskilt när det gäller produkter i vår vardag så att farliga varor hittas och stoppas. Kläder, skor och textilier finns i vår närhet alla dygnets timmar och ämnen i dessa varor kan ha stor påverkan på både miljö och människa. För konsumenter såväl som för avfallshanterare saknas idag information om vilka farliga ämnen som finns i olika varor. Det innebär risker för

konsumenters hälsa och svårigheter i avfallshanteringen när material ska återvinnas. För den medvetna konsumenten som vill undvika farliga ämnen för sig själv, sitt barn eller av miljöhänsyn finns idag mycket små möjligheter. Centerpartiet vill därför införa innehållsförteckning för textilier för att skapa transparens, stärka konsumentskyddet och medvetandegöra ett plaggs innehåll. Centerpartiet har också föreslagit att en särskild skatt på kemikalier i kläder och skor ska införas.

Ett annat område där det krävs mer åtgärder för att säkerställa en giftfri vardag är kemikalieanvändning är byggmaterial och byggvaror. Detta är material som vi konstant är i kontakt med i våra hem, på arbete och i vård och omsorg men där man som enskild har små möjligheter att välja vad man omger sig med. Erfarenhet från tidigare misstag och okunskap om till exempel radon visar vika långsiktiga konsekvenser materialval kan få. Centerpartiet vill att det införs ett europeiskt regelverk med krav på redovisning av kemikalieinnehåll i byggmaterialet och att det syns på innehållsdeklarationen. Det saknas idag även inom europeiska kemikaliemyndigheten insyn i innehållet i dessa material. I Sverige vill vi påskynda arbetet och trygga konsumenten från skadliga ämnen i byggprodukter som används till golv, väggar och innertak och utreda möjligheten att de omfattas av kemikalieskatt.

Hållbart brukande av vatten, jord och skog

Sveriges naturresurser i form av jord, skog och vatten är avgörande för Sveriges omställning till en biobaserad ekonomi. De gröna och blå näringarna ger oss mat, förnybara material och energi men också ekosystemtjänster som biologisk mångfald, vattenrening, lagring av koldioxid och råvara förnybara kemikalier och material. Men allt kräver ett aktivt brukande och förvaltande med människor och företag som utvecklar och vårdar våra naturresurser. Det enda sättet att långsiktigt behålla allt detta är konkurrenskraftiga gröna och blå företag. Det krävs en balans mellan produktion och miljö där naturresurserna brukas och förvaltas på ett hållbart sätt, med insatser för en god biologisk mångfald.

Rent vatten och levande hav

Tillgång till oändligt med rent dricksvatten har länge varit en självklarhet i Sverige. De senaste åren har dock flera delar av landet drabbats av vattenbrist sommartid. Även i år rapporteras om mycket låga grundvattennivåer. Tillgången på dricksvatten påverkas av flera faktorer, överutnyttjande, underinvestering i va-infrastruktur, förändrade flöden och nederbörd i klimatförändringarnas spår.

I Sverige har vi en ineffektiv användning av vårt dricksvatten genom att exempelvis spola toaletter med drickbart vatten. I framtiden kan vi ha andra lösningar för att minska vattenförbrukningen. Till dess behöver konsumenter uppmärksammas på den individuella vattenanvändningen för att också ha en möjlighet att påverka den. Ett sätt att synliggöra vattenanvändningen är att i större grad mäta varje hushålls vattenförbrukning likande hur elförbrukning mäts idag. På många platser sker detta redan och Centerpartiet välkomnar det. Samtidigt kan det vara tekniskt komplicerat eller dyrt att installera individuell mätning i redan befintliga byggnader. Därför vill Centerpartiet att individuell vattenmätning ska vara ett krav vid nybyggnation för de som utnyttjar allmänna vattentjänster.

För att också säkerställa rent vatten i kranen behövs krafttag för att skydda tillgången till rent vatten. Med klimatförändringar och effekter som översvämningar ökar risken för jordskred, spridning av bakterier och förorenande ämnen. Vatten är ett kommunalt ansvar och ska så förbli men staten behöver stötta kommunerna i deras arbete. Alla kommuner som inte redan gjort det bör göra en plan för dricksvattenförsörjningen, där risker och hot analyseras och hanteras. Tillgången till bra vatten följer inte kommungränser och den kommunala planeringen bör också samordnas regionalt. Staten bör stödja både beredskap för akuta situationer och metoder för lokala och regionala vattenplaner. Det nationella ansvaret för vattenfrågor är idag splittrat på flera myndigheter och behöver samordnas.

Det finns också ett stort behov av investeringar i va-infrastruktur. Ökande kunskap om läkemedelsresters påverkan på vatten ställer nya krav, samtidigt som det idag saknas teknik i många anläggningar för att rena vattnet från dessa läkemedelsrester. Det krävs både större medvetenhet om vilka medel som används och hur de tas om hand så att de inte hamnar i avloppet, och dessutom ny teknik för rening av det som ändå hamnar i avloppen. Genom att se över lagstiftningen kring vattentjänster kan samverkan mellan privata och offentliga aktörer utvecklas och skapa förutsättningar för investeringar.

Läkemedelsanvändningen kan bli miljömässigt bättre med lägre miljöpåverkan. Sedan 2006 gäller att alla nya läkemedel ska miljödeklarerars och att företaget under utvecklingstiden ska dokumentera effekter på miljön. Centerpartiet vill ta den befintliga miljödeklarationen ett steg vidare. Miljödeklarationen ska ligga till grund, efter patientsäkerheten, för en synlig miljömärkning på läkemedel så att konsumenten kan göra ett aktivt val på apoteket eller i affären. Denna miljödeklaration ska inkludera miljökrav på tillverkning och distribution. Självklart ska möjligheten att rädda liv ha högsta prioritet. Men ökad medvetenhet om miljöeffekterna kan också bidra till att fler lämnar tillbaka gamla läkemedel, istället för att slänga dem eller spola ner dem i toaletten.

Idag finns ingen uppföljning av gamla läkemedel som blivit godkända för bruk. Centerpartiet anser att potentiella miljöeffekter bör beaktas efter patientsäkerhet. Ny forskning och kunskap bör kunna leda till omprövningar, speciellt av läkemedel som enkelt skulle kunna bytas ut till miljömässigt bättre alternativ, utan att göra avkall på verkan och funktion. Centerpartiet anser därför att läkemedel ska kunna omprövas med hänsyn till nya forskningsrön avseende effekter på miljön. Patientsäkerheten och möjligheten att rädda liv är alltid av högsta prioritet när det gäller utveckling och användning av läkemedel. En miljöprövning ska inte ligga till grund för ett avslag på en ansökan om godkännande, men Centerpartiet vill förbättra miljöhänsynen vid bedömningen av ett nytt läkemedel. Denna bedömning ska även inkludera miljöhänsyn vid tillverkning och distribution.

Arbetet med att minska läkemedels miljöpåverkan är ett arbete som behöver ske både nationellt och globalt, och Sverige bör därför vara pådrivande för att säkerställa att regelverk på EU-nivå skärps så att det blir miljövänligare processer i tillverkningen och användningen av läkemedel.

Dricksvatten är en allmän nyttinghet men att låta företag delta i drift och investering i ledningar och anläggningar kan ge snabbare investeringar och effektiv drift.

Äldre enskilda avlopp orsakar utsläpp av näringsämnen och de anläggningarna med störst miljöpåverkan behöver åtgärdas snabbt. Lagstiftningen behöver bli mer flexibel och ändamålsenlig och fokusera på åtgärder med störst miljönytta, såsom strandnära

fastigheters avloppssystem. Vi vill därför ha ett investeringsstöd för att öka takten i särskilt känsliga områden

Östersjön är ett av världens mest känsliga hav med stora miljöproblem. Övergödning, bottendöd, överfiske och en hög halt miljögifter rubbar havets ekosystem. Det krävs kraftfulla åtgärder för att komma tillrätta med detta. För att stödja lokala insatser har Centerpartiet föreslagit en dubblering av bidraget till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Centerpartiet vill också se åtgärder som ökar uttaget av näringsämnen ur Östersjön för att förbättra Östersjöns tillstånd. Utsläppen av näringsämnen i Östersjön har minskat stadigt sedan 1980-talet men koncentrationen av ämnena är fortfarande hög, vilket till stor del beror på att andelen syrefria bottenar ökar där näringsämnet fosfor frigörs från sedimentet. Vi anser därför att vi behöver verka med krafttag för att minska den interna belastningen i Östersjön och att andra länder gör insatser för att minska näringsläckage från sina jordbruk och avlopp.

Centerpartiet vill därför satsa på en blå miljard, för att stoppa bottendöden, säkra ett hållbart fiske, rena haven från nedskräpning och gifter samt säkra tillgången till dricksvatten i hela landet. För att minska övergödningen vill Centerpartiet införa en ny utsläppshandel i Östersjöregionen som gör det dyrare att förorena, och som styr så att åtgärder görs där de är mest effektiva. Regeringen bör ta initiativ till detta inom det regionala samarbetet Helcom och EU.

Enligt siffror från Naturvårdsverkets rapport 6580 från 2013 är det ca 75 % av fosfor i avloppet från våra tätorter som potentiellt kan återföras till åkermark men som inte görs. Det är inte hållbart. Däremot behöver innehållet av oönskade ämnen minskas ytterligare för att kunna bli en hållbar återföring till åkermark. Flera svenska företag har idag kommit långt i utvecklingen av olika tekniker där fosfor kan återvinnas från reningsverkens slam och skulle nu kunna vara nära projekt i fullskala och framtida stora möjligheter till teknikexport.

Det är idag många aktörer som väntar på besked om vilka målsättningar och prioriteringar som ska gälla. För att komma vidare behövs ett etappmål för återföring av fosfor.

Våra hav hotas också av nedskräpning. Plastskräp utgör ca 60–90 procent av den totala mängden nedskräpande föremål i haven. Plasten bryts ner till mikroplast vilket fåglar, fiskar och marina däggdjur riskerar att äta eller trassla in sig i plasten så att de svälter ihjäl eller kvävs. Enbart på den svenska västkusten beräknas årligen flera tusentals kubikmeter skräp flyta i land. Centerpartiet anser att vi behöver förbättra avfallshanteringen längs våra kuster. Vi behöver stoppa skräpet redan vid källan, innan det hamnar i vattnet eller längs med kuststräckan. För att minska nedskräpningen har Centerpartiet föreslagit att införa en skatt på plastpåsar och helt fasa ut engångsartiklar i plast.

Spridning av mikroplaster ut i våra vattendrag kommer också från bland annat däckslitage, tvätt av textilier som innehåller syntetfiber eller hygienartiklar med mikroplastpartiklar. Centerpartiet vill att krav ställs så att alla företag inom EU fasar ut mikroplaster i hygienartiklar. Vilken effekt detta har på människor är oklart men i djurriket innebär detta fortplantningsstörningar liksom att hela ekosystem rubbas. Här behöver större grepp tas och samarbete för skarpare internationella regelverk och teknikutveckling stärkas. Sverige bör vara pådrivande i detta arbete. En källa till spridning av mikroplaster är konstgräsplaner. Det är viktigt att det gör en komplett miljökonsekvensbeskrivning när beslut om konstgräsplaner, lekplatser och andra

anläggningar där plast- och gummi material förekommer och att förnybara och hållbara alternativ används i betydligt högre utsträckning.

Naturvård med respekt för äganderätt och för dem som berörs

Att skydda värdefull natur och hotade arter är en central uppgift för miljöpolitiken. För att naturvården ska vara långsiktigt hållbar behöver den bygga på legitimitet och delaktighet från de som berörs. Med äganderätten kommer ett ansvar och intresse av att långsiktigt förvalta den resurs man äger. Engagerade markägare och brukare är det långsiktigt mest hållbara sättet att vårda vår natur. Naturvården både förutsätter att ägande- och brukanderätten värnas och en balans mellan bevarande och brukande. Det är ofta i den betade hagen, den i generationer skötta skogen och ängen där gräset slås som de största naturvärdena och biologiska mångfalden finns. Centerpartiet anser därför att skogsvårdslagstiftningen fortsatt ska bygga på jämbördiga mål om brukande och bevarande. Den principen har varit framgångsrik både när det gäller att utveckla branschen och ett ökande miljöskydd. För Centerpartiet är äganderätten en grundmurad rättighet. Äganderätten med egendomsskyddet är inskriven i Sveriges grundlag och FN:s deklaration om mänskliga rättigheter men dess genomslag i myndigheternas hantering och prövning av enskilda ärenden behöver stärkas, så att enskildas rättigheter värnas och inte drabbas av orimliga konsekvenser. Värdefull natur kan behöva utökad skydd men det innebär samtidigt ofta att äganderätt och brukande begränsas. Det måste vara självklart att ägare eller brukare också ersätts för de inskränkningar som görs. Kostnaden för åtgärden måste också stå i proportion till den miljönytta som de naturvårdande åtgärderna leder till och det är viktigt att markägare och brukare involveras i hela processen. Därför ska tvingande avsättning av skyddsvärd mark eller vatten inte ske om ersättning inte kan betalas ut vid intrångstillfället. Det är även viktigt att naturskyddet är dynamiskt och inte statiskt. Naturen, och hot och därmed skyddsbehov, utvecklas och förändras och naturskyddet måste ta höjd för sådana förändringar. Det är viktigt att tidigare beslut utvärderas och vid behov kan omprövas eller förändras för att se att de även fortsatt på ett effektivt sätt bidrar till att skydda värdefulla miljöer och ekosystem.

Centerpartiet vill skydda skogar med höga naturvärden från avverkning genom att utveckla de frivilliga certifieringar av skogsbruk och produktkedjor som redan finns för att stärka trovärdigheten för svenska biobaserade produkter. En mycket stor del av miljöskyddet bygger idag på frivilliga åtgärder och avsättningar. Staten ska ta hänsyn till detta när mål sätts och krav ställs. Samtidigt ser vi att den biologiska mångfalden och hotade arter i skog och mark behöver öka. Ett kostnadseffektivt sätt att skydda mark är att använda statlig produktiv skogsmark, till exempel från Sveaskog, Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk, som ersättningsmark vid bildande av naturskyddsområden. De initiativ från markägare för skydd av mark som fick stöd under KOMET-programmet var positivt och dessa erfarenheter bör tas till vara. Ett annat sätt att öka den biologiska mångfalden i skogen är att i större utsträckning använda ekologisk kompensation och system för att skapa och sälja krediter kopplade till åtgärder som minskar negativ påverkan på ekosystem eller biologisk mångfald.

Stärkt lokal klimat- och miljömakt

För Centerpartiet är det viktigt att flytta beslut om viktiga vardagsfrågor närmare de som berörs av dem. Lokala lösningar för hållbarhet bygger på ett lokalt engagemang. Korta beslutsvägar, lokala initiativ och växande småföretag är avgörande för att nå gröna städer. För Centerpartiet är det tydligt att en nationell politik för lokala möjligheter innebär att fokus måste ligga på möjlighetsskapande och ta bort nationella regler som begränsar eller försvårar lokala initiativ, snarare än ökad statlig styrning genom nationella regler eller statliga investeringsprogram. Den nationella nivån bör skapa förutsättningar genom kunskapsspridning, anpassa nationella regelverk och utveckla tekniska standarder, men decentralisera ansvar och befogenheter. Idag saknas till exempel en enhetlig definition av bilpooler vilket gör det svårt att stödja denna utveckling i lagstiftning, upphandling och parkeringsregler.

Kommuner som vill ska ha möjlighet att satsa på spjutspetsprojekt, hårdare energikrav eller testa nya tekniker. Kommuner och regioner som vill använda ekonomiska styrmedel så som trängselskatter och miljöavgifter, eller andra lokala miljö- eller trafikregler ska kunna göra det. Det ska vara tillåtet att utforma regler och avgifter efter miljöprestanda och råda över eventuella intäkter som dessa ger. Att styra parkeringsavgifter kan minska trafiken, att kunna förbjuda biltvätt på gatan kan ha stor betydelse för att begränsa kemikalier i dagvatten, och ett decentraliserat strandskydd skulle ge bättre möjlighet att bygga mer i attraktiva lägen både på landsbygd och i städer med stränder och kajer.

Kristina Yngwe (C)

Ulrika Heie (C)

Magnus Ek (C)

Ola Johansson (C)

Rickard Nordin (C)

Anders Åkesson (C)

Mikael Larsson (C)